

Nieuwsbrief Nabestaanden december 2018

Geachte nabestaande,

Zoals aan het einde van ieder jaar wil ik u op de hoogte brengen van de ontwikkelingen rond onze onderzeeboten die in de Tweede Wereldoorlog strijdend ten onder zijn gegaan. Het is voor mij van groot belang om de herinnering aan uw familieleden en onze oud-collega's, die het hoogste offer brachten, in stand te houden. De Werkgroep Onderzeeboten, waarin zowel de Stichting Nabestaanden Onderzeeboten 1940-1945 als de Commandant Zeestrijdkrachten hun krachten bundelen, heeft hierin een centrale rol.

4 mei herdenking

Deze gezamenlijke herdenking bij het monument voor de gevallen van de Onderzeedienst in 1940-1945 is ieder jaar een zeer belangrijk moment voor alle activiteiten rond de nagedachtenis en verankering van onze gevallen in ons huidige denken. Ik ben er ook trots op dat deze "familie"-bijeenkomst nog steeds groeit met nieuwe familieleden en ondertussen een ruime schare aan jonge mensen omvat. Deze herdenking laat jaarlijks zien wie wij waren, maar nog veel belangrijker, wie wij zijn geworden.

De Onderzeebootwrakken in "De Oost"

Ook dit jaar zijn er weer diverse ontwikkelingen rond de oorlogsgraven. Vanuit de Werkgroep Onderzeeboten, hierbij gesteund door de Stichting Nabestaanden Onderzeeboten en de International Submariners Association, zijn nauwe banden aangeknoopt met de voor behoud en beheer belangrijke ministeries. Zo is de interdepartementale commissie Scheepsvondsten, vaak de wrakkencommissie genoemd, in januari bij de Onderzeedienst op werkbezoek geweest om voorgelicht te worden over het door ons gewenste beheer van de wrakken en de bescherming van de oorlogsgraven. Dit heeft er toe geleid dat er nu structureel werk wordt gemaakt van het beschermd krijgen van ons zeer belangrijke erfgoed. Een en ander is ook besproken en vastgelegd in het Algemeen Overleg Javazee, waar de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en die van Defensie aan de Tweede Kamer hebben toegezegd de totale omvang van het aantal oorlogswrakken inzichtelijk te maken. Dit is een eerste vereiste om te komen tot het vormen van beheer. Op 4 juli heeft de Commandant Zeestrijdkrachten u hierover al separaat per brief geïnformeerd.

Op 17 november 2018 is een Intentieverklaring getekend tussen de departementen belast met de bescherming van Cultureel Erfgoed van Nederland en Indonesië. Hiermee wordt de weg vrijgemaakt voor effectief onderzoek naar de oorlogswrakken in onder andere de Javazee, zodat vervolgens doeltreffende maatregelen kunnen worden genomen om verdere plundering van de gezonken schepen te voorkomen. De locaties van de in 2016 helaas al geschonden wrakken van Hr.Ms. Java, Hr.Ms. De Ruyter en Hr.Ms. Kortenaer staan inmiddels op de lijst van beschermd erfgoed en zijn als zodanig gemarkeerd op zeekaarten.

Dit moet uiteindelijk gaan leiden tot het opsporen van de andere in Indonesische wateren verloren gegane schepen, zodat ook deze respectvol kunnen worden beheerd.

Voor de onderzeeboten in de wateren van Maleisië loopt een vergelijkbaar traject, wat ook daar moet leiden tot een soortgelijke intentieverklaring.

Enkele jaren terug was al bekend gemaakt dat de wrakken van de onderzeeboten Hr.Ms. O 16 en Hr.Ms. K XVII nagenoeg zijn verdwenen. Hoe het met Hr.Ms. O 20 en K XVI staat is nog onzeker, een overeenkomst met Maleisië is wat wrakkenbeheer betreft dan ook van groot belang.

De Onderzeebootwrakken in de Noordzee

De oorlogswrakken in de Noordzee hebben ook alle aandacht.

Sinds haar ontdekking in 1995 is het wrak van Hr.Ms. O22 niet meer bezocht. De videobeelden die we hebben van het wrak, dateren dan ook van die ontdekking waarbij overigens alleen haar bakboordzijde is gefilmd. Aangezien de boot op een diepte van 180 meter ligt, is onderzoek niet zomaar te doen. Toch wil de Werkgroep Onderzeeboten bij goede gelegenheid proberen het wrak met moderne sonar en camera's completer in beeld te brengen. Met de Mijndienst lopen besprekingen om bij goede gelegenheid hier het benodigde onderzoek uit te voeren.

Hr.Ms. O 13 is de laatste Nederlandse boot die nog niet is gevonden. In onze, tot dusver vergeefse, zoektocht worden wel steeds Britse en Duitse onderzeebootwrakken aangetroffen en onderzocht. Hier gaat het vooral om wrakken uit de Eerste Wereldoorlog. Deze liggen dus inmiddels al 100 jaar op de zeebodem en soms diep in het zand. Door het zoute water en de schurende werking van het zand verdwijnen de wrakken langzaam maar zeker. Toch zijn ook deze wrakken nog steeds goed herkenbaar en getuigen ze van de tol die de oorlog op zee heeft geëist.

In het afgelopen jaar zijn ook weer diverse mogelijke locaties voor de zoektocht naar Hr.Ms. O 13 onderzocht.

Het schip Commandant Fourcault waarmee de Stichting "Duik de Noordzee Schoon" de afgelopen jaren duikreizen naar wrakken op de Noordzee heeft gemaakt heeft wederom een aantal voor de zoektocht naar Hr.Ms. O 13 interessante locaties onderzocht. Helaas nog steeds zonder een spoor te vinden van Hr.Ms. O 13, maar zo is er wel weer meer kennis over de al eerder gevonden onderzeebootwrakken verzameld en is zeker gesteld dat hier een juiste identificatie heeft plaatsgevonden. Deze locaties zijn daarmee uit de zoeklijst geschrapt.

De Poolse particuliere expeditie van Santi Diving is in november nog enkele dagen naar zee geweest met het onderzoekvaartuig NEMO A om de Poolse onderzeeboot ORP Orzel te zoeken. Met dit team wordt al enkele jaren nauw samengewerkt en onze Poolse collega's hebben op deze expeditie weer een aantal mogelijke locaties van Hr. Ms. O 13 onderzocht. Helaas ook hier geen spoor van onze laatste boot of van de Orzel. Wel zijn op deze expeditie ca 40 locaties onderzocht waarbij 16 nieuwe

nog ongeïdentificeerde wrakken zijn gevonden. Ook is de op 4 april 1940 gezonken Britse onderzeeboot HMS Tarpon uitgebreid met sonar in beeld gebracht. Uit bovenstaande vondsten blijkt dat de zeebodem nog steeds geheimen prijs kan geven, en ik houd goede hoop dat we Hr.Ms.O 13 terug zullen vinden.

Verder wordt de zoektocht voortdurend onder de aandacht gebracht bij partijen die op de Noordzee actief zijn. Door bijvoorbeeld met informatiebanners aanwezig te zijn bij de Noordzeedagen en offshore beurzen krijgt de zoektocht een steeds ruimere bekendheid, maar leidt dit bovendien ook tot grotere bekendheid van de bijzondere status van de oorlogswrakken en de noodzaak voor zorgvuldig beheer hiervan.

Bescherming van Oorlogswrakken

De International Community of Submariners Associations heeft in mei haar 55^e jaarlijkse congres gehouden. Deze keer vond het evenement in het Poolse Gdansk plaats waar ook nu weer enkele leden van de Nederlandse afdeling bij aanwezig waren. Naast het aanhalen van vriendschapsbanden stond ook deze keer het opgestelde "Memorandum Regarding the Desecration of War Graves at Sea" ter bespreking op de agenda. Via dit memorandum wordt getracht de bescherming van oorlogswrakken op de politieke agenda van relevante landen te krijgen.

We hopen de banden met deze zeer sympathieke "Submariners community" het komende jaar in Belgrado, en de jaren daarop in Zweden en India voort te zetten.

Bijzondere gebeurtenissen

Op zaterdag 9 september was ik samen met de Chef d'equipage aanwezig bij de herdenking bij het International Submariners Monument in Dundee. Naast ons eigen monument is dit de plek waar de bemanningen van Hr.Ms. O 13 en Hr.Ms. O 22 tezamen met hun buitenlandse collega's van het 9th Submarine Flottilla worden herdacht. Het is niet moeilijk om op deze plek de nagedachtenis te voelen.

Helaas is ook dit jaar een aantal bijzondere mensen ons ontvallen, waarvan ik vooral Henk Bussemaker wil noemen, die zich altijd bijzonder heeft ingezet voor de Stichting Nabestaanden Onderzeeboten en de International Submariners Association.

Tenslotte

Een bijzonder bemoedigend bericht in de afgelopen maanden was wel de vondst van de vorig jaar verongelukte Argentijnse onderzeeboot ARA San Juan. Na een moeilijke en lange speurtocht werd deze boot op 17 november van dit jaar op een diepte van ca 950 meter ongeveer 600 kilometer uit de kust aangetroffen. Dit dank zij de inzet van een volledig en modern uitgerust onderzoekvaartuig, dat nagenoeg continu is blijven speuren. Uiteindelijk bleken de inspanningen gelukkig dus succesvol en kunnen de nabestaanden het verlies van hun dierbaren wellicht een plaats geven.

Ik hoop dat u zich, na het lezen van deze nieuwsbrief, weer voldoende geïnformeerd voelt over de verschillende ontwikkelingen. Als u vragen heeft of suggesties wil doen, dan kunt u bij mij of mijn adjudant terecht, gebruik makend van de in deze brief genoemde contactgegevens.

Ik wens u en de uwen fijne feestdagen en ik hoop u allen volgend jaar bij de 4 mei herdenking weer te mogen begroeten.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping, fluid strokes that form a stylized, somewhat abstract shape.

De Commandant Onderzeedienst

Kaptein ter zee Herman de Groot

Indien u in het bezit bent van een e-mailadres, wilt u deze dan aan ons doorgeven, zodat wij de volgende (nieuws)brief in het vervolg per mail naar u kunnen verzenden. Ons emailadres is:

Admin.ozd@mindef.nl